

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Ειδική Φυσική Αγωγή

Ενότητα 10η: Αυτισμός

Κοκαρίδας Δημήτρης

Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα Πανεπιστημίου Θεσσαλίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σκοποί ενότητας

- Η παρουσίαση της σοβαρής αναπτυξιακής διαταραχής του αυτισμού, των αιτιών, κύριων χαρακτηριστικών και συμπτωμάτων του και των βασικών εκπαιδευτικών προσεγγίσεων που ακολουθούνται για την αντιμετώπισή του.

Περιεχόμενα ενότητας

- Ορισμός αυτισμού και βασικά γνωρίσματα.
- Αιτιολογία.
- Βασικά χαρακτηριστικά.
- Πρώιμα συμπτώματα.
- Αυτισμός και βασικές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις

Αυτισμός (1)

- Ο αυτισμός είναι αναπτυξιακή διαταραχή που επιδρά καταλυτικότερα στην επικοινωνία και κοινωνικοποίηση του παιδιού και εκδηλώνεται πριν το 3^ο έτος (36 μήνες) ηλικίας του παιδιού με:
 - Διαταραχές στην κοινωνική αλληλεπίδραση.
 - Διαταραχές στη λεκτική και μη-λεκτική επικοινωνία.
 - Επανάληψη στερεότυπων και περιορισμένων συμπεριφορών.
 - Αντίσταση στην αλλαγή περιβάλλοντος.

Αυτισμός (2)

- Με βάση τον προηγούμενο ορισμό, ο αυτισμός είναι αναπηρία που έχει τα εξής γενικά χαρακτηριστικά:
 - Εκδηλώνεται νωρίς στη ζωή του ατόμου.
 - Παραμένει σε όλη τη διάρκεια της ζωής του.
 - Επηρεάζει καταλυτικά την ικανότητα του ατόμου να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της ζωής.

Αυτισμός (3)

- Ο αυτισμός εμφανίζεται 4 φορές συχνότερα στα αγόρια και δεν φαίνεται να επηρεάζεται από εθνογραφικά, φυλετικά ή ψυχοκοινωνικά κριτήρια.
- Ανήκει μαζί με το σύνδρομο Asperger και τη νόσο του Rett στις χρόνιες αναπτυξιακές διαταραχές του αυτιστικού φάσματος (pervasive developmental disorders).

Αίτια

- Παρόλο που υπάρχει αποδοχή από τους ερευνητές ότι ο αυτισμός οφείλεται σε νευροβιολογικούς παράγοντες, (π.χ. μεταβολικές - νευρολογικές διαταραχές, χρωμοσωμικές ανωμαλίες, παθολογοανατομικές ανωμαλίες του εγκεφάλου και αυξημένα επίπεδα ντοπαμίνης και σεροτονίνης στο αίμα των παιδιών με αυτισμό), συγκεκριμένη βιολογική αιτία δεν έχει ακόμα αναγνωριστεί.
- **Επομένως, η διάγνωση του αυτισμού γίνεται κυρίως μέσα από την παρατήρηση.**

Χαρακτηριστικά Παιδιών Με Αυτισμό

- Τα άτομα με αυτισμό εκδηλώνουν ένα μεγάλο εύρος συμπτωμάτων και χαρακτηριστικών που μπορεί να ποικίλουν από ελαφριά ή σοβαρά. Η ποικιλία στο προφίλ του εκάστοτε ατόμου με αυτισμό καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από δύο παράγοντες:
 - **Την ηλικία:** Όσο τα παιδιά με αυτισμό είναι μικρά σε ηλικία φαίνονται όλα ίδια. Όσο μεγαλώνουν οι διαφορές γίνονται περισσότερο ορατές.
 - **Τον δείκτη νοημοσύνης** που επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την αλληλεπίδρασή του με το περιβάλλον.

Ποικιλία

Ενήλικας

Μέσος
όρος &
πάνω

Πρώιμη έναρξη
Διαταραχές στην κοινωνικότητα
Διαταραχές στην λεκτική και
μη-λεκτική επικοινωνία
Προβλεψιμότητα
Άνιση ανάπτυξη ικανοτήτων
Αισθητηριακές διαταραχές

Ηλικία

IQ

Σε
υψηλό
βαθμό
όμοια

Γέννηση

Σοβαρή
N.Y.

Αισθητηριακές διαταραχές (1)

Η όραση, η ακοή, η αφή, η γεύση και η όσφρηση μπορεί να επηρεαστούν σε διαφορετικούς βαθμούς.

- **Ακοή:** Πολλοί μαθητές με αυτισμό εμφανίζονται να είναι «λειτουργικά κωφοί» ή υπερευαίσθητοι σε συγκεκριμένους ήχους, κάτι που μπορεί να αντιμετωπιστεί με προγράμματα «απευαισθητοποίησης».

Αισθητηριακές διαταραχές (2)

- **Όραση:** Οι μαθητές με αυτισμό φαίνεται να ενθουσιάζονται με οπτικά ερεθίσματα όπως φώτα, φωτεινά αντικείμενα, αντανακλάσεις, περιστρεφόμενα αντικείμενα ή με το να εκτελούν κινήσεις με μέλος του σώματός τους (π.χ. στερεότυπες κινήσεις όπως κούνημα του κεφαλιού μπρος-πίσω, φτερούγισμα των χεριών, παίξιμο των δακτύλων μπροστά από τα μάτια).

Αισθητηριακές διαταραχές (3)

- **Αφή:** Ασυνήθιστη αντίδραση σε αισθητηριακά ερεθίσματα όπως αναισθησία στον πόνο με συνέπεια οι αυτοτραυματισμοί να μην γίνονται αντιληπτοί ή υπερευαισθησία στο άγγιγμα σε βαθμό που εκδηλώνουν συμπεριφορές όπως χτύπημα κεφαλιού, δάγκωμα χεριού.
- **Γεύση-Όσφρηση:** Μαθητές με αυτισμό που λειτουργούν σε χαμηλό νοητικό επίπεδο, μπορεί να γλείφουν ή να μυρίζουν αντικείμενα, η να τα τοποθετούν στο στόμα τους σαν ένα είδος στοματικής διέγερσης.

Ελλιπής Κιναίσθηση (1)

- Η αντίληψη του σώματος στο χώρο και ο τρόπος κίνησης διαφόρων μελών του σώματος παρουσιάζει δυσκολία για τους μαθητές με αυτισμό οι οποίοι δεν αντιλαμβάνονται ότι έχουν τον έλεγχο του σώματός τους και του τρόπου που αυτό κινείται.
- Οι μαθητές μπορεί να μην έχουν καν την αίσθηση ότι τα πόδια τους είναι προσκολλημένα στο υπόλοιπο σώμα τους. Επιπλέον πολλά άτομα με αυτισμό είναι «προσκολλημένα με το έδαφος» και δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι μπορούν να αφήσουν το έδαφος με ασφάλεια για να ανεβούν σε ένα ποδήλατο ή μία σκάλα.

Ελλιπής Κιναίσθηση (2)

- Για να μάθουν μία σχετικά απλή κίνηση, θα πρέπει να καθοδηγηθούν κιναισθητικά σε όλο το εύρος της κίνησης πριν να είναι σε θέση να την εκτελέσουν ανεξάρτητα. Σε αυτό το σημείο **η κίνηση μπορεί να εκτιμηθεί από το μαθητή μόνο ως προς τη συγκεκριμένη δεξιότητα χωρίς να μπορεί να γίνει σύγκριση με άλλες παρόμοιες κινήσεις. Η γενίκευση, επομένως, της κίνησης είναι μία πολύ δύσκολη διαδικασία, εάν συμβαίνει ποτέ.**

Άλλα Χαρακτηριστικά

- Άνιση ανάπτυξη ικανοτήτων, με τις επιδόσεις στους τομείς ομιλίας της κοινωνικότητας υπολείπονται κατά πολύ του σκορ των νοητικών ικανοτήτων ακόμα και όταν το παιδί είναι υψηλά λειτουργικό.
- Άνιση ανάπτυξη (αδρών και λεπτών) κινητικών δεξιοτήτων (π.χ. το παιδί μπορεί να μην κλωτσήσει την μπάλα αλλά μπορεί να τοποθετήσει κύβους τον έναν πάνω στον άλλο).
- Έλλειψη αυθόρμητου ή δημιουργικά φανταστικού παιχνιδιού.
- Εύκολα παρατηρούμενη υπερ-δραστηριότητα ή υπο-δραστηριότητα.
- Επαναλαμβανόμενη χρησιμοποίηση ή προσήλωση σε αντικείμενα, άτομα, λέξεις, φράσεις.
- Έλλειψη ανταπόκρισης σε τυπική διδασκαλία.

Πρώιμα Συμπτώματα (1)

- Ο αυτισμός σπάνια διαγνώσκεται πριν από την ηλικία των τριών ετών παρά το γεγονός ότι πολλοί γονείς υποψιάζονται νωρίτερα ότι υπάρχει κάτι λάθος.
- Σύμφωνα με τα κριτήρια του *DSM-IV-TR*, τυχόν συμπτώματα του αυτισμού πρέπει να αναγνωρίζονται πάντα σε συσχέτιση με το αναπτυξιακό επίπεδο του παιδιού.

Πρώιμα Συμπτώματα (2)

- **Συγκεκριμένες συμπεριφορές βρεφών** όπως:
 - έλλειψη ανταπόκρισης σε αισθητηριακά ερεθίσματα,
 - φτωχή οπτική προσοχή,
 - έλλειψη έκφρασης συναισθήματος,
 - απουσία ψυχοκινητικής ανάπτυξης,
 - δυσαρέσκεια στην κοινωνική επαφή,
 - καθυστερημένη ανταπόκριση στο όνομα,
 - αποτυχία διάκρισης - ονομασίας προσώπων ή πραγμάτων,
 - έλλειψη πρώιμης γλωσσικής ικανότητας.

Πρώιμα Συμπτώματα (3)

- **Μετά την ηλικία των 13 μηνών** τα παιδιά με αυτισμό δείχνουν να περπατούν χωρίς σκοπό και αναγνώριση ευκαιριών για δράση και συμμετοχή, όταν τα τυπικά παιδιά περπατούν αυξάνοντας τη συχνότητα και κατεύθυνση των ενεργειών τους.
- **Μεταξύ της ηλικίας των 31 με 42 μηνών**, η συχνότητα της προσοχής σε γεγονότα που συμβαίνουν ελαχιστοποιείται καθώς τα παιδιά με αυτισμό ασχολούνται όλο και περισσότερο με το να επαναλαμβάνουν στερεότυπες κινήσεις.

Αυτισμός Και Εκπαιδευτικές Προσεγγίσεις

- Έναρξη εκπαίδευσης πριν την ηλικία των 5 ετών. Ο ρόλος της εντατικής πρώιμης παρέμβασης για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης των παιδιών με αυτισμό είναι κρίσιμος.
- Συμπεριφοριστική εκπαίδευση και διαχείριση, με έναν προς έναν διδασκαλία σε σταθμούς, χρησιμοποίηση «κοινωνικών ιστοριών» (circle of friends) και χρησιμοποίηση συμβόλων ή εικόνων.
- Εκπαίδευση γονέων για την εφαρμογή προγραμμάτων στο σπίτι όπως το πρόγραμμα TEACCH και PECS

Βιβλιογραφία

- Davis, K. (1990). *Adapted physical education for students with autism*. Springfield, Illinois: Charles C. Thomas Publisher.
- Κοκαρίδας, Δ. (2010). *Άσκηση και αναπηρία: εξατομίκευση, προσαρμογές και προοπτικές ένταξης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Χριστοδουλίδη.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

